

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету
соціальної педагогіки та психології
О.В. Пономаренко
« 28 » жовтня 2019 р.

ПЕДАГОГІКА СПІЛКУВАННЯ

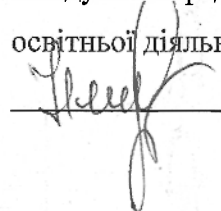
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістра
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
освітньо-професійна програма «Педагогіка вищої школи»

Укладач: Овсяннікова В.В., к.психол.н., доцент

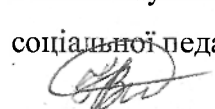
Обговорено та ухвалено на засіданні кафедри
педагогіки та психології освітньої діяльності
Протокол № 1 від “28” серпня 2019 р.

Завідувач кафедри педагогіки та психології
освітньої діяльності

Н.Ф. Шевченко

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та психології
Протокол №1 від “29” серпня 2019 р.

Голова науково-методичної ради факультету
соціальної педагогіки та психології

І.В. Козич

2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрямок підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	За вибором Цикл професійної підготовки	
Розділів – 2	Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 120		2 -й	3-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2	Освітньо-професійна програма «Педагогіка вищої школи»	22 год.	8 год.
		Практичні	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		88 год.	108 год.
	Рівень вищої освіти: магістерський	Вид підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Педагогіка спілкування” є розширення уявлення студентів про педагогічне спілкування викладача вищої школи та формування вмінь професійного педагогічного спілкування викладача закладу вищої освіти.

Завдання курсу:

1. Сформувати у студентів глибокі й міцні знання теоретико-методологічних та методичних основ педагогіки спілкування.
2. Розкрити загальний зміст і структуру міжособистісного спілкування.
3. Сформувати у студентів професійний підхід до спілкування викладача закладу вищої освіти як до виду професійної діяльності.
4. Ознайомити студентів з основними аспектами професійного спілкування викладача вищої школи.
5. Навчити студентів користуватися різними стилями та засобами, що забезпечують професійне спілкування в конкретних професійних ситуаціях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- зміст ключових понять курсу та їх основні характеристики;
- функції професійного педагогічного спілкування;
- характеристику вербальних і невербальних засобів педагогічного спілкування;
- особливості безпосереднього та опосередкованого спілкування педагога вищої школи;
- засоби, що забезпечують міжособистісне спілкування педагога зі студентами, колегами й керівництвом;
- стилі професійного педагогічного спілкування викладача вищої школи;
- сутність і стилі вирішення конфліктних ситуацій;

вміти:

- володіти вербальними та невербальними засобами спілкування;
- користуватися різними стилями професійного педагогічного спілкування;
- реалізовувати принципи професійного спілкування у викладацькій роботі;
- долати бар'єри та ускладнення в професійному спілкуванні педагога вищої школи;
- володіти засобами професійного вирішення конфліктних ситуацій;
- управляти своїм емоційним станом та емоційним станом студентів;
- встановлювати сприятливий соціально-психологічний клімат як основу для ефективної педагогічної комунікації.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких компетентностей:

- здатність спілкуватися державною мовою на офіційно-діловому рівні; володіти навичками нормативного літературного мовлення в різних сферах комунікацій;
- здатність до критичного осмислення проблем навчання та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей;
- здатність до розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань;
- здатність до прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування; до абстрактного та конкретного мислення, аналізу та синтезу
- здатність до аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з її опонентами
- здатність виявляти ініціативу та систематично працювати задля реалізації ідей і поставлених цілей, зокрема взятих на себе зобов'язань

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Педагогіка спілкування» в теоретичному плані ґрунтується на системі пов'язаних між собою дисциплін, а саме: «Педагогіка», «Конфліктологія», «Професійна етика, педагогічна майстерність викладача та тенденції розвитку вищої школи», «Педагогічна та професійна психологія», «Педагогічний контроль в системі освіти» та ін.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальна характеристика процесу професійного педагогічного спілкування

Тема 1. Сутність і структура професійного педагогічного спілкування

Поняття спілкування, комунікації, професійного педагогічного спілкування. Особливості професійно-педагогічного спілкування. Комунікація як складовий компонент спілкування. Мета та зміст професійно-педагогічного спілкування. Структура професійного педагогічного спілкування. Правила оптимізації педагогічної взаємодії. Переконавання і навіювання в процесі професійного педагогічного спілкування. Суб'єкти та функції професійно-педагогічного спілкування. Професійно-педагогічне спілкування як діалог.

Тема 2. Види та засоби професійного педагогічного спілкування

Види спілкування. Поняття про засоби професійного спілкування викладача. Вербальні та невербальні засоби професійно-педагогічного спілкування. Екстралінгвістичні та просодичні засоби професійного педагогічного спілкування. Міміка, жести, візуальний контакт. Міжособистісний комунікативний простір. Основні ознаки культури мови та мовлення викладача. Техніка мовлення. Мовленнєвий етикет педагога.

Тема 3. Сприятливий соціально-психологічний клімат – основа ефективності педагогічної комунікації.

Міжособистісні стосунки в педагогічному колективі. Поняття й характеристики соціально-психологічного клімату в педагогічному колективі. Стилі педагогічного керівництва – основа спілкування керівника з педагогічним колективом. Шляхи діагностування та покращення соціально-психологічного клімату в педагогічному колективі вишу. Шляхи попередження та подолання професійного вигорання педагога вишу. Відносини керівника та педагогів.

Розділ 2. Особливості професійного спілкування викладача закладу вищої освіти

Тема 4. Стилі педагогічного спілкування викладача ЗВО.

Рівні професійного спілкування викладача ЗВО. Особливості професійної позиції викладача. Характеристика та класифікація стилів педагогічного спілкування викладача вишу. Моделі спілкування та установка викладача вишу. Техніки маніпуляцій. Протидія маніпуляціям. Поняття про ускладнене спілкування та його причини. Психологічні бар'єри в професійно-педагогічному спілкуванні. Особливості психологічного захисту в професійно-педагогічному спілкуванні.

Тема 5. Педагогічний конфлікт: поняття та причини виникнення.

Сутність, джерела, причини та функції педагогічних конфліктів. Позитивні та негативні функції педагогічних конфліктів. Класифікації педагогічних конфліктів. Основні суперечності та конфлікти в системі освіти. Структура педагогічного конфлікту. Динаміка педагогічного

конфлікту. Інформаційні моделі конфліктної ситуації. Типи конфліктних особистостей. Міжособистісні конфлікти в педагогічному колективі.

Тема 6. Культура вирішення міжособистісних конфліктних ситуацій викладачем ЗВО.

Специфіка поведінки викладача в конфліктній ситуації. Стратегії поведінки в конфлікті (класифікація Томаса): запобігання, пристосування, примушення, компроміс, співробітництво. Способи розв'язання конфліктних та передконфліктних ситуацій у педагогіці вищої школи. Правила поведінки в конфлікті. Методи запобігання педагогічних конфліктів. Формування особистісних ресурсів вирішення конфліктів. Комунікативна толерантність викладача вищої школи.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усьо	у тому числі			усьо	у тому числі		
	го	л	пр.	сам. роб.	го	л	пр.	сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розділ 1. Науково-теоретичні засади педагогічної психології як науки								
Тема 1. Сутність і структура професійного педагогічного спілкування	12	2	-	10	20	-	2	18
Тема 2. Види та засоби професійного педагогічного спілкування	20	4	2	14	20	2	-	18
Тема 3. Сприятливий соціально-психологічний клімат – основа ефективності педагогічної комунікації	22	4	2	16	20	2	-	18
Разом за розділом 1	54	10	4	40	60	4	2	54
Розділ 2. Методи активного навчання								
Тема 4. Стили педагогічного спілкування викладача ЗВО	16	4	2	16	20	2	-	18
Тема 5. Педагогічний конфлікт: поняття та причини виникнення	16	4	2	16	20	2	-	18
Тема 6. Культура вирішення міжособистісних конфліктних ситуацій викладачем ЗВО	16	4	2	16	20	-	2	18
Разом за розділом 2	64	12	6	48	60	4	2	54
Усього годин	120	22	10	88	120	8	4	108

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність і структура професійного педагогічного спілкування	2
2	Види та засоби професійного педагогічного спілкування	4
3	Сприятливий соціально-психологічний клімат – основа ефективності педагогічної комунікації.	4
4	Стили педагогічного спілкування викладача ЗВО	4
5	Педагогічний конфлікт: поняття та причини виникнення	4
6	Культура вирішення міжособистісних конфліктних ситуацій викладачем ЗВО	4
Разом		22

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
2	Види та засоби професійного педагогічного спілкування	2
3	Сприятливий соціально-психологічний клімат – основа ефективності педагогічної комунікації.	2

4	Стилі педагогічного спілкування викладача ЗВО	2
5	Педагогічний конфлікт: поняття та причини виникнення	2
6	Культура вирішення міжособистісних конфліктних ситуацій викладачем ЗВО	2
Разом		10

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кіл-ть годин
1	Сутність і структура професійного педагогічного спілкування <i>Завдання: Підготувати доповідь та презентацію на тему: «Комунікативна атака: суть та особливості».</i>	8
2	Види та засоби професійного педагогічного спілкування <i>Завдання: Підготувати доповідь та презентацію на тему: «Мовленнєва діяльність».</i>	8
3	Сприятливий соціально-психологічний клімат – основа ефективності педагогічної комунікації <i>Завдання: Підготувати доповідь та презентацію на тему: «Невербальна комунікація»</i> <i>Скласти словник термінів за темами 1-го розділу</i>	12
4	Стилі педагогічного спілкування викладача ЗВО <i>Завдання: Підготувати доповідь та презентацію на тему: «Моделі спілкування та установка викладача вишу»</i>	12
5	Педагогічний конфлікт: поняття та причини виникнення. <i>Завдання: Підготувати доповідь та презентацію на тему: «Конфліктні та передконфліктні ситуації у педагогіці вищої школи: запобігання, розв'язання».</i>	12
6	Культура вирішення міжособистісних конфліктних ситуацій викладачем ЗВО <i>Завдання: Підготувати доповідь та презентацію на тему: «Шляхи попередження та подолання професійного вигорання викладача ЗВО».</i> <i>Скласти словник термінів за темами 2-го розділу</i>	12
Разом		56

Індивідуальне завдання

Вирішення конфліктної ситуації професійного педагогічного спілкування викладача закладу вищої освіти (20 балів)

План виконання

- 1) описати конфліктну ситуацію професійного спілкування викладача;
- 2) назвати суб'єктів конфліктної ситуації, визначити їх рольові позиції в конфлікті;
- 3) вказати, хто став ініціатором конфлікту;
- 4) виявити причину(и) конфлікту, як явну, так і, можливо, приховану (групи причин: матеріально-технічні, ціннісно-орієнтаційні, фінансово-організаційні, управлінсько-особистісні, соціально-демографічні, соціально-психологічні);
- 5) вказати тип конфлікту;
- 6) назвати й охарактеризувати варіанти (стратегії) позитивного виходу з конфліктної ситуації;
- 7) назвати стратегію, дотримання якої в конфлікті призведе до найбільш негативних наслідків;
- 8) перерахувати способи попередження конфлікту на стадії передконфліктної ситуації..

8. Види контролю і система накопичення балів

Накопичення балів студентами відбувається у період вивчення дисципліни на підставі проведення викладачем двох основних видів контролю: **поточного** (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу в обсязі певної теми чи окремого розділу) та **підсумкового** (перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу по завершенню курсу).

Максимальна кількість балів за результатами поточного контролю складає 60 балів, з яких: 40 балів – за виконання завдання на практичних заняттях; 20 балів – за проходження поточного тестування.

Допуск до підсумкового контролю складає 35 балів.

Максимальна кількість балів за результатами підсумкового контролю складає 40 балів, з яких: 10 балів – підсумкове самостійне електронне тестування, 20 балів – виконання індивідуального завдання та 10 балів – усна відповідь на поставлені питання.

№ з/п	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1	Експрес-контроль під час аудиторних занять <i>Термін виконання: під час проведення лекційних занять</i>	6	2	12
2	Виконання завдання самостійної творчої роботи. <i>Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять.</i>	6	2	12
3	Презентація й обговорення самостійного творчого завдання на практичному занятті <i>Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять.</i>	6	2	12
4	Складання словника основних термінів, що визначені програмою курсу (за темами) <i>Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять</i>	2	2	4
5	Самостійне проходження електронного тестування за результатами вивчення матеріалу Розділу 1. <i>Термін виконання: упродовж тижня після проведення лекційного заняття з останньої теми Розділу 1.</i>	1	10	10
6	Самостійне проходження електронного тестування за результатами вивчення матеріалу Розділу 2. <i>Термін виконання: упродовж тижня після проведення лекційного заняття з останньої теми Розділу 2.</i>	1	10	10
Усього за поточний контроль				60
7	Залік	1		
	Підсумкове самостійне електронне тестування за результатами вивчення курсу у повному обсязі. <i>Термін виконання: упродовж екзаменаційно-залікової сесії (не пізніше дня екзамену за розкладом).</i>		10	10
	Індивідуальне завдання <i>Термін виконання: упродовж екзаменаційно-залікової сесії (не пізніше дня екзамену за розкладом).</i>		20	20
	Відповідь на поставлені питання для перевірки якості засвоєння матеріалу курсу. <i>Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії.</i>		10	10
Усього		20		100

Критерії оцінювання.

Експрес-контроль оцінюється у 2 бали:

– 2 бали нараховуються студентам, які вільно володіють усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлюють свої думки.

– 1 бал отримують студенти, які частково володіють матеріалом та можуть окреслити лише деякі проблеми теми.

Виконання самостійної роботи практичного завдання та його презентацій на практичному занятті оцінюється у 4 бали (2 бали - за підготовку та 2 бали за презентацію).

– 4 бали отримує студент, який самостійно, у повному обсязі виконав завдання, виявив творчий підхід до його виконання та представлення; під час презентації виказав глибоку обізнаність щодо теми завдання, розуміння сутності досліджуваної проблеми: виявив навички взаємодії з аудиторією, запропонував питання для групового обговорення.

– 3 бали отримує студент, який самостійно, у повному обсязі виконав завдання: під час презентації виказав розуміння сутності досліджуваної проблеми: запропонував питання для групового обговорення.

– 2 бали отримує студент, який виконав завдання не в повному обсязі, стереотипно, але принципово правильно; під час презентації виявив не повну обізнаність щодо теми дослідження, але під час обговорення проблемних питань, виявив певну активність, запропонував шляхи пошуку відповідей на проблемні запитання, або виконав завдання у повному обсязі, але не брав участі у презентації результатів.

– 1 бал отримує студент, який виконав завдання не в повному обсязі, з порушенням структури доповіді та/або без презентації; під час виконання завдання припускався певних помилок.

– 0 балів отримує студент, який не виконав завдання або виконав його принципово неправильно. У таких випадках студенту надається одна можливість повторного виконання та презентації завдання, але не пізніше наступного практичного заняття.

Складання словника основних термінів оцінюється у 2 бали:

– 2 бали нараховуються студентам, які не лише склали повний перелік визначених термінів, а й можуть вільно розтлумачити їх зміст.

– 1 бал нараховуються студентам, які склали неповний перелік визначених термінів і не можуть їх розтлумачити без конспекту

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)		
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна

1. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посіб. для викл., аспір., студ. магістратури. Київ : Кондор, 2008. 272 с.
2. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : підручник. Київ : КНЕУ, 2004. 383 с.
3. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 396 с.
4. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. Київ : Академія, 2006. 256 с.
5. Локарева Г. В. Педагогічне спілкування : наук.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗДУ, 2000. 154 с.
6. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
7. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / за ред. З. Н. Курлянд. Київ : Знання, 2007. 495 с.
8. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2007. 352 с.

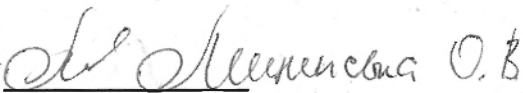
Додаткова

1. Голярдик Н. А., Дика Л. Л. Педагогічне спілкування як фактор взаємодії викладача і студентів у вищих навчальних закладах. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. 2014. № 2. С. 64-73.
2. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. П. Педагогіка у запитаннях і відповідях : навчальний посібник. Київ, 2006. 486 с.
3. Локарева Г. В. Художньо-естетична інформація в підготовці соціального педагога до професійного спілкування: теорія та практика : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2007. 376 с.
4. Максименко С. Д., Заброцький М. М. Технологія спілкування. Київ : Главник, 2005. 112 с.
5. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії. Київ : Академвидав, 2010. 200 с.
6. Паскевська Ю. А. Технології мовленнєвої підготовки практичного психолога. Запоріжжя : ЗНУ, 2007. 118 с.
7. Педагогічна майстерність: підручник / І.А.Зязюн та ін. Київ : Вища школа, 1997. 548 с
8. Савенкова Л. О. Професійне спілкування майбутніх викладачів як об'єкт психолого-педагогічного управління : монографія. Київ : КНЕУ, 2005. 212 с.
9. Сисоева С. О. Основи педагогічної творчості : підручник для вищих пед. навч. закладів. Київ : Міленіум, 2006. 346 с.
10. Слюсар Т. А. Культура професійного педагогічного спілкування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Вип. 27. С. 181-183.

Інформаційні ресурси:

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навчальний посібник. Київ, 2006. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/412009.pdf.
2. Волкова Н. П. Педагогіка. Київ, 2002. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk644112.pdf>.
3. Гнатик Л. М., Баран М. М., Васькович І. М. Психолого-педагогічні проблеми спілкування викладача та студента. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.3. С. 380-385. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnlut_2013_23_3_68.
4. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю. Педагогічна майстерність викладача : навч. посіб. Харків, 2009. URL: http://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/1759/1/Book_ПМВ.pdf.
5. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Київ : Знання, 2005. 486 с. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-book-105.html>.
6. Конфліктологія : навчально-методичний посібник для самостійної роботи та семінарських занять з навчальної дисципліни / уклад. М. П. Требін та ін. Харків, 2013. 61 с. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1667/1/NMP_0092.pdf.
7. Панькевич А. С. Психологічний аналіз педагогічної взаємодії викладача і студентів. URL: <http://inmad.vntu.edu.ua/portal/static/3D610CD5-E409-42EE-87C8-3096F494ED68.pdf>.
8. Педагогічне спілкування як взаємодія. URL: <http://studentam.net.ua/content/view/2290/85/>.

Погоджено

навчальний відділ

« 28 » серпня 2020 р.